



**Problemata Evangelica Ut plurimum Emblematis  
Coronata. Sive Quæstiones Curiosæ In singula Evangelia  
Dominicarum Totius Anni**

**Hartung, Philipp von**

**Egræ, 1689**

Problema V. Cur Ovis Centesima tanti fiat, quanti nonaginta novem?  
Dominica III. Post Pentecosten. Dimittit nonaginta novem in deserto, &  
vadit ad illiam quæ perierat. Luc. 15 v. 4.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76102)



mira proinde & imperceptibilis videri potest incarnatæ Sapientiæ quæstio Scribis hodie proposita : *quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec inveniat eam?* hæc est Salvatoris quæstio, cui si ex humano sensu liceat respondere, dicemus ni fallor omnes: nullus ex nobis homo dimittit nonaginta novem, quin potius cautiùs residuas custodit, nè vel ullam ultrà deperdat. Verùm hæc ut dixi responsio humano desumpta est ex sensu, alius autem est sensus Domini, quem quis novit, quis consiliarius ejus fuit? *non est enim Sapientia, non est prudentia coram Domino.* exaltatus est (Augustini oratio) super plenitudinem scientiæ, ut nemo ad eum perveniret. Si tamen piè curiosum juvat esse, sensum hunc Domini inquiram, & cur centesima inquisita sit, causam de sensu meo proferam; erit hæc *exemplaris quæstio*, quia de bono potissimum agetur exemplo.

Proverb. 21. v. 30. ex hebræo Sanctus Augustinus in v. 17. v. 11.

§. 2. Tres rationes, cur una ovis tanti, quàm omnes.

Tertullian. lib. de pœnit. c. 8.

Gen. 27. v. 27. Petrus Damian. lib. ad Leonem. ep. c. 5.

Tres ceteris ingeniosiores invenio sententias, cur à Pastore bono oves nonaginta novem deserantur, ut centesima ad gregem adducatur. Erat videlicet Pastori non minus chara una ovicula, quàm grex universus, unam ut omnes diligebat; Tertulliani hæc est ratio ita scribentis: *ergo & una Pastoris ovicula, sed grex unâ charior non erat, una illa requiritur, pro omnibus desideratur.* Sicut enim Isaac Patriarcha unicum Ecclesiæ florem tanti fecit, quanti agrum totum floribus odoratis plenum, cum filio benedicto dixit: *ecce odor filii mei sicut odor agri pleni.* propheticis enim Isaaci naribus ut scribit Petrus Dam. tota præsens redolebat Ecclesia, cum super unius filii sui personam dicebat: ecce o-

dor filii mei sicut odor agri pleni; ita Pastor bonus in una sibi complacet ovicula, quasi in grege universo. grex unâ charior non erat. ingeniosè hæc Tertullianus, quem superasse mihi videtur Divus Petrus Chrysologus sic aureè locutus: *hæc parabola plus divinæ pietatis quàm consuetudinis humanæ loquitur, & exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora, DEi potestatis est, non cupiditatis humanæ, quia Deus & quæ non sunt, facit esse, & perditam sequitur ut teneat quæ relinquit, & amissa sic invenit, ut quæ servata sunt, non amittat.* ergo non terrenus pastor iste, sed cælestis. quo loquendi genere exufflat Chrysologus ea omnia, quæ initio contra unius oviculæ indagacionem protulimus, & singulari insuper acumine evincit, indubitatè colligi pastorem hunc plusquam hominem fuisse, quod pauciora præ pluribus, minora præ majoribus, sequiora præ melioribus, oviculam unam præ grege toto eligat, contra quàm humana solet avaritia, magna enim relinquere, amare minora, DEi potestatis est, non cupiditatis humanæ. Paulò aliter Basilii Seleucus & Divus Cyrillus ratiocinantur: quia præcipua Pastoris laus in eo erat, & totius gregis decus versabatur, quòd nulla deficeret ovis, nulla haberetur exclusa, ideo centesimam deserto grege oviculam fuisse indagatam existimant. Cyrillus loquatur: *nunquid sæviens in reliquas, motus est pietate unius? nequaquam, sunt enim ille intuto circumsepiente potentissimâ dextera, sed magis oportebat misereri pereuntis, nè imperfecta videretur residua multitudo, unâ enim reductâ sortitur centenarius propriam speciem.* quemadmodum vacuum natura, ita imperfectum divina horret gratia, finè gratiæ plenitudine grex mutilus & imperfectus fuisset unicâ quæ

Sanctus Petrus Chrysologus ser. 168.

Sanctus Basilii orat. 26. Cyrillus in cat. S. Thom.

quæ omnes impleret numeros deficiente, quo circa Pastorem querulum ita inducit Basilius: *Ego sum Pastor bonus, venturam ex aliarum salute letitiam unius extinguit exitium, & concepta de una tristitia, quod esse potuit de grege toto gaudium accidit. ubi mihi ovis unice chara! ubi gregis decus!* ex quibus Basilii verbis alia mihi occurrit ratio, cur centesima præferatur ceteris omnibus, quia ovis centesima, cum gregis decus fuerit, personam aliquam illustrem & Ducem gregis designabat, certè numerus ipse centesimæ centuriatum aliquod caput, puta, centurionem, colonellum, Consulem, Cæsarem connotat, qui licet unus, pro centum, imò mille, & centum millibus est; ab ejusmodi namque conversione, totius gregis incolumitas, honor, felicitas, velut à capitis fanitate corporis integritas dependet.

§. 3.  
Centesima ovis est figura conversi alicujus principis.

LUC. 23.  
v. 47.

Centesima ovis fuit Centurio ille Evangelicus, Cajus Cornelius dictus, qui clamore morientis Boni Pastoris motus movit exemplo mox suo centenos alios, ut percutientes pectora Christum filium DEI vivi confiterentur. observavit centesimum hunc boni exempli à centurione dati fructum sacer historicus, qui ubi conversionem enarravit Centurionis: *Videns autem centurio quod factum fuerat, glorificavit DEUM dicens: verè hic homo justus erat, mox subjungit: & omnis turba eorum, qui simul aderant ad speculaculum istud & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur.* tantum in omni turba fuit exemplum centurionis! Centesima ovis fuit Capharnaitanus ille Regulus, qui ex resuscitati miraculo filii fidem Christi amplexus, omnem momento aulam ad eandem traxit devotionem. *Credidit ipse & domus ejus tota* Joann. 4. v. 53. nec

aula tantum Reguli hujus exemplo, sed alter quoque centurio Capharnaitanæ urbis pro Cæsare Prædiarius & Regulo familiaris, fidem in Christum concepit, ut Franciscus Lucas adnotat, pariterque thaurgam Christi opem pro servo paralytico imploravit Matth. 8. tantum possunt exempla regentum! Ovis centesima fuit custos ille carceris Act. 16. v. 33. & Archisynagogus Act. 18. v. 8. *Crispus autem Archisynagogus credidit Domino cum omni domo sua, & baptizatus est ipse & omnis domus ejus continuo.* Quid multis? centesima ovis Constantinus Magnus Christianorum Cæsarem primus fuit, qui post ter centesimum vicesimum quartum à nato Christo annum baptismate sacro ablutus plures pœnè suo ad idem traxit exemplo, quam suo centeni centenique Oratores eloquio.

Triennio post baptizatum Constantinum Magnum, anno videlicet ter centesimo vigesimo septimo, Rex Iberorum Bacurius in venatione densâ oppressus nebulâ oberrabat ovis instar vagabundæ in Silva, cumque frustra idolorum suorum nomina invocasset, Christi tandem Numen implorans, clarâ mox luce se circumfundi sensit, ad suos rediit incolumis, baptismoque suscepto totam Iberorum ad Caucasum nationem Christo subegit. Sic Gallia sub finem sequentis sæculi, anno 499. Clodovei Regis exemplo, qui ut victoriam contra Germanos obtineret, baptismum se suscepturum voverat, votique compos factus cum tribus aulicorum millibus à Sancto Remigio baptismum acceptarat, Gallia inquam Christianissimè sapere cœpit. Sic Auximitæ Indiarum populi seculo quinto, anno seculo quadragesimo primo, Regis Adadi operâ; Sic Persæ seculo sexto, anno quadragesimo pri-

§. 4.  
Exemplo Principum suorum pleræque gentes ad idem Christi sunt convertæ.

primo Cæsaræ Reginae virtute, sic Saxones seculo septimo, anno octuagesimo quinto Widekindi Ducis hortatu. Sic Bulgari seculo octavo, anno quadragesimo quinto Bogoris principis industriâ. Sic seculo nono Hungari & Poloni, hi quidem exemplo Mieislai principis, illi Geizæ ducis sui ductu Christianam fidem sunt amplexi. Sic magna Tartarorum pars seculo duodecimo, anno nonagesimo octavo, Christo nomen dedit Regem Castanum secuta; hic enim ex filia Armenorum Regis pulcherrima turpissimam prolem suscepit, idèoque cum prole matrem morti destinârat, verum ubi hæc infantulum baptizare permiffa est, ex turpitudinis monstro, in miraculum pulcritudinis infans evasit, suoque parentem decore ad baptismum, & cum parente magnam ut dixi Tartarorum partem illexit. Fufius hæc apud Concionatorum celeberrimum legere, & exempli efficaciam licet admirari.

Quod Salvator noster toto prædicationis suæ triennio paucissimos converterit, obstinatio malorum principum fecit: *nunquid aliquis de principibus credit in eum* Joann. 7. v. 28. credidissent utinam principes, & salva fuisset judæa. Refractariis itaque principibus neglectis convertit se Iesus ad publicanorum principem Matthæum, potentique oculorum suorum magnetismo ferreum Matthæi cor attraxit & Salutaris biverbii fulmine animum publicani fregit: *sequere me. & relicta omnibus surgens secutus est eum* Luc. 5. v. 28. ingens hoc divinæ misericordiæ fuit prodigium, quod ut gratâ mentis significatione neoconversus pensaret, opiparum Domino apparavit epulum: *fecit ei convivium magnum Levi in domo sua* v. 29. cui Iesus invitatus, non invitus, accubuit, & quamvis princi-

pum odium per hoc incurrendum videret, honori tamen Matthæi tantum detulit, ut convivam (pii instar parentis recepto filio prodigo) agere non dedignaretur. Convivii huius admiffi causas pœnè plures proposuere Patres, quàm Matthæus fortè fercula apposuerit; placet præ ceteris illa, quam Divus Petrus Chrysologus serm. 29. assignat: *discumbebat Iesus plus in Matthæi mente, quàm sigmate: & epulabatur non cibus, sed reditu peccatoris*, ut revocaret convivio, colloquio, humanitatis affectu, dulcissimâ sua confabulatione discumbentes. Egit Christus in Matthæi convivio aucupem animarum, quemadmodum auceps escas in area dispergit, & illicem avem apponit, ut aviculas advocet, inescet, irretiat; ita Salvator noster, ut peccatores caperet ad salutem, escas quidem permisit corporibus, sed escas simul dulcissimi super mel & favum colloqui apposuit mentibus, Matthæo in super usus ut illice, cujus exemplo plures alii peccatores ad salutarem pœnitentiam inescarentur, secundissimo quem ipse Matthæus testatur successu: *Factum est discumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes discumbebant cum Iesu.* Exemplum Matthæi peccatoribus animos ad resipiscentiam addiderat, ut præclare Paschasius observat: *unius peccatoris conversio multis exemplum præbuit pœnitentiæ, & in domo, ad quam prius multos secum propter lucra conduxerat, ad veniam invitavit.* Multos è cœno vitiorum Matthæi exemplo traxit CHRISTUS in odorem unguentorum suorum.

Audio Cant. 1. v. 4. balantem ovem centesimam (nisi columbam potiùs odoriferam vocare malimus, quæ suâ columbas ceteras attrahat svaveolentiâ:) *trabe me post*

D 2

Matth. 9. v. 10.

Sanctus Paschasius lib. 5. in Matth.

§. 6. Sponsæ in Cantico exemplum quàm efficaç.

tè,

Matth. Faber trip. Dom. 20. post Pent. Conc. 6.

§. 5. Convivium Christi apud convertitum Matthæum celebravit ut huius exemplo alliceret publicanos.

te, curremus in odorem unguentorum tuorum. trahi se solam postulat, & solam se nequaquam fore pollicetur: curremus. nunquid sponsa indiget trahi (mellei acumen est Abbatis ferm. 21.) adolescentula non indiget? ò pulchra! ò felix! ò beata! edisere nobis hujus distinctionis rationem. nunquid majorem charitatem adolescentula habent, ut ipse non indigeant trahi, sed sola sponsa? quærenti Bernardo respondet Sponsa: non curram ego sola, et si solam me trahi petierim, current adolescentula mecum, curremus pariter, curremus simul; ego odore unguentorum tuorum, illa meo excitate exemplo atque hortatu. ac per hoc omnes in odorem unguentorum tuorum curremus. tanta vis est exempli!

§. 7.  
Orandum  
pro principibus seu  
Capitibus  
Rerum publicarum.

Patet proinde quàm bene optimus Pastor egerit centesimam requirendo oviculam, in qua totius gregis decus & Salutem reperire sciebat. Ex quo discant centuriata & coronata populorum capita, quanta iisdem incumbat necessitas, vocem Pastoris boni exaudiendi, ejusdemque sequendi vestigia, nè grex subditorum universus à via salutis aberret, & à pascuis vitæ excludatur. Quare nos qui subditi sumus & gregalium ovium figuram gerimus, pro centesima ove, capitibus inquam seu præsidibus familiæ, Reipublicæ, Regni, Imperiive Pastorem bonum assidue deprecemur, nè exerrare eosdem unquam permittat, sed conservet,

vivificet, beatosque faciat in terra, nec tradat eos in manus inimicorum, sed divinis suis gestet in humeris, ferat in oculis, includat cordi omnes illos, qui multum possunt salutis animarum & decori gregis Dominici suo prodesse vel obesse exemplo.

Problematis hodierni Corona sit Regina Concharum, quam ceteræ omnes, quòquò vergat sequuntur; ita ut unâ hac captâ, sine labore capiantur universæ: integritas præcedentium, salus subditorum. Item Regem Apum, quo intra factum concluso examen totum captivatur: ubi Rex, ibi grex. vel ponamus Rotam primam in Horologio, quæ suo rotas ceteras commovet motu: non sola movetur. Serpentem quoque fingamus omni studio salutis Capitis sui incumbentem: una salus. Si Caput fuerit infirmum, inquiebat cum Innocentio 3. Pontifice Bernardus Abbas, totum corpus languidum erit. Ego semper Caput peto, dicebat Georgius Scanderbegus, victoriarum tantarum causam rogatus, Capite enim sublato robor militaris Corporis evanescit; nec victoria est facilius quàm cum truncato Holoferne exercitus invaditur. Attendat, quisquis in politico vel ecclesiastico corpore Caput est, ut capite sit sano, nè omnia membrorum flagitia, & illa quidem capitalia, in suum redundant caput.

§. 8.  
Emblema.



PRO-